List 49. **NOVICE** Tečaj XLII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 3. decembra 1884.

Obseg: Umetni gnoj. — O naši živinoreji. (Dalje.) — Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati? (Dalje.) — Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih goved v Lescah na Gorenjskem. — Deželni zbor kranjski. — Zamet v stepah. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Umetni gnoj.

V nobenem oddelku kmetijstva nismo Slovenci toliko zaostali za drugimi narodi, kakor ravno v gnojenji naših zemljišč, posebno pa v gnojenji z umetnim gnojem.

Umetni gnoj pomeni namreč vse tiste tvarine, katere se še razun navadnega hlevnega gnoja, gnojnice, komposta vporabijo za gnojenje in katere se navadno po umetnem potu dobivajo ali pa vsaj v poprejšnjih časih niso bile znane. Take tvarine so na pr. guano, Chilisoliter, koščena moka, gips itd.

Da je gnojenje s takim gnojem velikrat prav umno in da dotičnim gospodarjem, kateri ga umejo prav porabiti, veliko dobička prinaša, to nam kažejo vspehi v sosednih deželah, tako uže na Avstrijskem, še bolj pa v Nemčiji in Franciji.

Da smo pri nas v tej zadevi še tako malo storili, temu je v prvi vrsti kriva nevednost, potem pa tudi pomanjkanje domače industrije in vsled tega dragina omenjene tvarine. Ker so navadno zeló težke, stane vožnja toliko, da nam vzame ves dobiček, ki bi ga donesle s povišanjem pridelkov.

Kako malo znamo ceniti umetni gnoj, kaže nam uže to, da tovarna za koščeno moko v Ljubljani pošilja svoje izdelke na Nemško in da jih za Kranjsko le prav malo prodá. Do sedaj so jih le nekateri gospodje nekoliko odkupili in na svojih zemljiščih porabili.

Naš kmetovalec — kakor sploh vsak — je precej konservativen in ima deloma prav, ker se mu velikrat kaka novost ponudi, pri katerí nima druzega, kakor zgubo. Zato se mu mora dobiček kake novosti dejansko pokazati in k temu so poklicani premožni in inteligentni posestniki. Ti se morajo temeljito podučiti in potem na svojem posestvu to praktično izvesti. Se ve da mora tudi k poduku prilika dana biti in zato bi morale kmetijske šole skrbeti. V teh zavodih bi morali torej z umetnim gnojem poskuse delati, kakor se uže v nakaterih zares godi.

Važen vzrok, da smo tako zaostali, je tudi ta, ker se navadno od kake novosti pričakujejo čudeži. Tako na pr. pri gipsu. Vsak je mislil, da mu bo gips povsod koristil in vse delo in gnojenje nadomestil; ker pa rezultat ni bil tak, se je reklo: Gips ni za nič, ž njim se nam nič ne pomaga. Tako se godí tudi z novim orodjem in sploh z vsako novostjo pri nas, posebno pa s tako, kjer je treba nekoliko misliti.

Ravno pri uporabljenji umetnega gnoja je treba precej misliti in računati in ko bi praktičnim poskusom ne prišla teorija na pomoč, bi še sedaj ne znali ceniti umetnega gnoja.

Uže slavni kemik Liebig je učil, da je treba zemlji povrniti, kar smo ji odvzeli. Ta stavek pa se ozira le na tiste spojine in prvine, katere se le po malem v zemlji nahajajo in katerih pogostoma zmanjka. Če ji le ene teh neobhodno potrebnih redilnih snovi primanjkuje, zgubé vse druge, še tako obilno zastopano svojo moč. Če je na pr. v zemlji tudi dovelj duščevih spojin, fosforove kisline, apnenca itd. in če primanjkuje kalija, bodo rastline ravno tako hirale, kakor bi onih ne bilo.

To je zakon o minimu in temu se moramo klanjati, tega moramo dobro premisliti pri vporabi umetnega gnoja.

Kemična analiza zemlje pa sama še ne pové vsega, ker rastlina dostikrat kake redilne snovi ne more vsrkati, ker je ta v taki spojini, da ni raztopljiva in da jo tudi koreninični sok ne more premagati. Za to se mora s kemično analizo tudi empirični poskus zediniti in na taki podlagi še le potem lahko sklepamo in druge poskuse delamo.

Ker so pa Nemci in Francozi uže brezštevilno poskusov napravili, bi bilo nespametno, ko bi mi od kraja začeli, ampak porabiti moramo one skušnje in na podlagi onih gnojiti, eventuelno še dalje poskušati. Zato bodem nekoliko tacih rezultatov pri posamesnih gnojih navel.

Umetni gnoji pa ne koristijo samo s tem, da služijo rastlini za hrano (direktni gnoj), ampak nekateri izmed njih imajo druge dobre lastnosti, zavoljo katerih se posebno rabijo in take imenujemo indirektne gnoje.

K prvi vrsti spadajo, na pr.: Guano, Superphosphat, Chilisoliter, Kainit itd.; k drugi pa: apno, lapor, gips in kuhinjska sol.

Umetni gnoj ni popoln gnoj, torej ne more nadomestovati živinskega ali pa hlevskega gnoja, ampak moramo ga smatrati za dodatek k slednjemu; le v redkih slučajih je umestno samo ž

njimi gnojiti. On ni sposoben, fizikalične lastnosti zemlje zboljšati (izvzemši apno, lapor in nekatere kalijumove solí), on deluje le kemično.

(Dalje prihodnjič.)

O naši živinoreji.

Spisuje Gustav Pirc.

(Dalje.)

IV.

Oglejmo si, kaj se je storilo do sedaj za povzdigo naše živinoroje. Kakor sploh pri nas, stori se za povzdigo kmetijstva od privatne strani le malo in k večem tu in tam kaki bogateji posestnik iz veselja do kmetovanja ali pa kak grajščak, uvidevši potrebo prevstroje svojega posestva, krene na boljši pot. Dosedaj največ zaslug za povzdigo naše živinoreje pridobila si je c. k. kmetijska družba in posredno c. k. vlada. Sredstvo, s kojim je do sedaj c. k. kmetijska družba pripomogla k povzdigi živinoreje, je državna podpora ali subvencija, kojo je vsako leto c. kr. kmetijsko ministerstvo ji v ta namen podelilo. Ta državna podpora vporabljevala se je in se še za nakup živine boljšega in čistega plemena, koja se pod znanimi pogoji kmetovalcem prepušča. Plemena, katera sta se dosedaj v to svrho kupovalo, sta belanski (pincgavski) in pa muricodolski.

Več vprašanj bi se dalo staviti o ravnanji kmetijske družbe z državno subvencijo. O dostih prilikah imel sem priložnost, ustmeno ta vprašanja razmotravati, naj mi bode dovoljeno, na tem mestu nekoliko obširneje o tem govoriti. Vsa ta vprašanja dajo se združiti v tri, na katera po svojem prepričanji odgovarjam.

Ta vprašanja so:

a) Ali je prav, da kmetijska družba le s pincgavskim in muricodolskim plemenom domačo goved požlahtnuje?

b) Ali je uže kaj uspeha videti?

c) Je zdajšen način porabe subvencije za živinorejo umesten in koristen ali ne?

Ad a)

Kar se tiče prvega vprašanja, zakaj kmetijska družba le belansko in muricodolsko goved za zboljšanje domače govede kupuje, povem naj najprej, od kod to izvira in kaj je temu vzrok. Izkušnje živinorejcev pokazale so, da križanje plemenov med seboj toliko več vspeha ima, kolikor sta si križana plemena bolj podobna ali sorodna, bodi si po njih naravi, ali pa po razmerah, v katerih živita, bolje rečeno, po razmerah, v katerih je pleme se vtrdilo. Preiskavanje naše domače govedi pokazalo je, da imamo na Kranjskem dva glavna tipusa živine: 1) belkasto, belo-rumenkasto ali tudi sivkasto pleme, in 2) rudečo, rudečo-cikasto pleme. Izmed bližnjih plemen, kateri slovijo po svetu kot dobri, in od katerih je bilo upati, da vsled razmer, v katerih živijo, znali bi najbolj ugajati našemu domačemu plemenu, so muricodolsko pleme za prvo vrsto naše domače govede, belansko pa za drugo vrsto. Skušnja uči, o čemur drugod govorim, da je bila volitev teh dveh plemen prava. Pri tej volitvi uplivalo se ve da je tudi denarno stanje, kajti ne vem, ali bi bilo mogoče kako drugo pleme, primeroma tako cenó kupovati kot ta dva. Res je, da je na svetu še dosto druzih izvrstnih govejih plemen, a koliko bi stalo jih v deželo pridobiti in smelo lahko trdimo, da bi nobeno drugo pleme primeroma tako hitro naše domače pleme predrugačilo, kakor sta to imenovana plemena uže storila. Ako slučajno ena ali druga goved, nakupljena iz državne subvencije, ni ugajala, zato se še ne sme vsa pincgavska ali muricodolska goved zametavati, in kolikor sem jaz imel priliko, s živinorejci občevati, ogromna večina je s postopanjem kmetijske družbe zadovoljna.

Eno pleme pa nekaterim posebno po glavi rojí, to je holandsko. Oni slišijo in berejo, koliko mleka dá ta goved in ne gré jim v glavo, kako zamore kmetijska družba vzlic izvrstnosti tega plemena popolnem na-nj pozabiti. Kdor to pleme pozna in vé njega zahteve, kar se tiče hrane, gleštanja itd., ne more misliti, da bi ta goved le količkaj vspevala pri našem kmetu. Kmečko živinorejo izboljšati je namen kmetijske družbe in za to ni nikakor primerna holandska goved. Jaz bi rad poznal na Kranjskem okraj, kodar bi holandska goved le količkaj nji primerne razmere našla. Holandsko goved na ljubljanskem mahu rediti, veljalo bi toliko, kot angleška „vollblut“ konja dati v roke ljubljanskega fijakerja, da bi ga trêniral za dirko.

Da bi holandska goved pri dobrem ravnanji vspevala pri enem ali drugem bogatem posestniku, ne tajim, res je pa tudi, da veleposestvo na Českem, Moravskem, Šleziji itd. to goved čem dalje bolj popušča.

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Kar sem ravno v predstoječem na kratko omenjal, nam zadosta jasno kaže in govori za to, da naj domači sadjerejec osobito pri pol- in pa pri visokodebelnatem sadnem drevji izgojuje piramidalne in kroglaste vrhove vejine vence ali krone, katerim glavna podlaga je naravni podaljšek drevesnega debla navzgor. Kotlasto-koševa vejina vrhova oblika bila bi na pravem mestu edino in le na pritličnem in pa na nizkodebelnatem sadnem drevji, kakoršno goji se navadno v prihišnih vrtih; le pri takem nizkem sadnem drevji nam je mogoče to vrhovo obliko pravilno izgojevati in jo z ne ravno prevelikim trudom pred nevarnostimi in poškodbami, katere jej od vseh straní preté, obvarovati.

Pri izgoji in obrezovanji drevesne vejine krone naj bode uže katere koli sadne vrste hoče, mora tudi domači sadjerejec na njeno naravno svojstvo, koje v svoji rasti za kroglasto ali pa za piramidalno obliko v sebi zagotovljeno ima, vselej posebni obzir jemati, ako hoče, da mu bode tako sadno drevje potem tudi čvrsto rastlo, poleg potrebne hrane obilno rodilo in ob enem brez posebnih nesreč tudi svojo normalno starost dočakalo.

Izgoja drevesne vejine krone ne sme nikoli in nikdar prave naravne drevesne rasti in normalnega razvoja taiste zatirati in v protinaravno obliko spreminjati, nego taisto temveč le v čvrsti in krepki rasti podpirati, ter jo krajevnim razmeram v primerni, čvrsti in naravni razvoj (razrast) dovesti. Pri nadaljevalnem obrezovanji in odgoji odraščajočega sadnega drevja gledé njegovega vejinega venca se je domačemu sadjerejcu sploh po onih pravilih ravnati, katera služila so mu pri tem opravilu kot glavno v prvem letu po nasadu (sadnega drevja) na stalno mesto. Da domači sadjerejec pri tem varnem sadjarskem opravilu pravo zadene, ter da sadnemu drevju po rasti od leta do leta večajočo se vejino krono v pravi obliki zagotovi in ohrani, ravnati bilo bi se mu po sledečih pravilih:

1. Pravilno in izgojevalno obrezovanje vejine krone sadnega drevja pričenja, naj se vselej pri najvišjem vrhu njenem, to je, na glavni njeni osrednji voditeljici od

zgoraj doli, kar naj se potem sporedno tudi na stranskih vejah po istem načinu pravilno izvede.

2. Glavna osrednja voditeljica, kot prava podstaja drevesni vejini kroni, izgojuje in izgoji naj se kolikor možno, ravno. Skrajševanje njeno v prvih letih po stalnem nasadu ravná naj se po njeni krepkosti ali moči, to je, ako je močna in čvrsta, skrajša (prireže) se le do polovice njene dolgosti, ako je pa šibka, naj se je odreže do celih dveh tretjin, in je le tretji del na drevesu rasti pusti, da se tako morejo potem na nji stranski poganjki krepko in pravilno razviti. Izgojevalna réz izvršuje se v prvih dveh letih po stalnem nasadu nekoliko na krajše, nego v 3., 4., 5., in ako treba, tudi še v 6. do 7. letu. Ravna rast glavne osrednje voditeljice doseže se s tem, da se eno leto na eni, a drugo leto pa na drugi nasprotni strani nad krepkim popkom odreže, iz katerega potem nov čvrst poganjek, kot podaljšek njeni naravnost na kvišku požene.

3. Stranske glavne veje ali stranski poganjki naj se v prvih letih njihove rasti pravilno še nekoliko bolj skrajšujejo, nego se skrajšujejo njihova mati: glavna voditeljica; a v poznejših letih izgoje drevesne vejine krone se ti poganjki v primeru s prirezovanjem vedno manj krajšajo tako, da po okoliščinah réz teh slednjič popolno izostane. Glavne stranske veje naj se z obrezovanjem vselej tako prikrajšujejo, da se morejo iz njih nastali novi poganjki pravilno in prosto razvijati, ter da dorastli v drevesnem vrhu narejajo lepo, krepko in enakomerno vejino krono.

4. Manjši stranski poganjki na vseh vejah in češuljah drevesne krone naj se, ako so predolgi, za nekoliko skrajšajo. Ker so pa ravno ti poganjki namenjeni rodovitnosti sadnega drevja ali sadnim (rodnim) stržem, naj se, ako in pa kjer bi ne bili na pravem mestu — tudi popolno odstranijo.

5. Drevesna vejina krona naj bode v svojem notranjem vedno svitlobi in zraku lahko dohodna; da bode pa taka, treba je, da domači sadjerejec pri njeni izgoji vse na znotraj rasteče in se križajoče veje, katere se druga ob drugo drgnejo in druga drugi napotje delajo, ali popolnem, ali pa tudi le deloma odstrani (kar veljá tudi o vodenih poganjkih) kakor to ravno njena pravilna oblika zahteva.

6. Izgojevalno naj se drevesna vejina krona obrezuje vselej in le ob času, ko sadno drevje še počiva, to je, vselej pred nastopelo vegetacijo. Po klimatičnih okoliščinah izvršuje naj se to obrezovanje po krajih pravilno od pričetka meseca svečana pa do srede (tudi do konec) meseca sušca.

Ta prevažna sadjarska operacija naj se med navedenim časom izvršuje po krajih vselej le ob lepih in toplih dnevih, nikdar pa ne ob mrazovih, ko bi toplomer pod 0 (ničlo) kazal, ali ob zmrzlinih. Obrezuje naj se sadno drevje posameznih plemen, vrst in sort vselej po onem sporedu, po katerem pomladi vegetirati ali poganjati prične; najzgodnejše vrste pridejo prve pod nož in réz, a tem sledé potem druga za drugo sporedno tako, da se obrezovanje na najpoznejših vrstah za isto leto dovrši in zaključi.

Spored vegetacije drevesnim plemenom opisal bil sem domačim sadjerejcem o svojem času v „Novicah“.

7. Izgojevalno obrezovanje drevesne vejine krone izvaja naj se vselej z dobrim rezilom, nožem ali pa škarjami. Dobre, pripravne in ostre drevesne škarje imajo pred najboljšim nožem to prednost, da se ž njimi obrezovanje veliko hitreje, ročneje in sigurneje izvršuje, nego z nožem. Pomniti nam je pa treba, da nam je večje rézne rane sè škarjami prouzročene še z ostrim nožem nekoliko pogladiti, in je, ako bi se nam bilo pozneje še hudega mraza (zmrzovanja) bati, tudi z drevesnim mazilom zamazati.

(Dalje prihodnjič.)

Razpis

službe vrtnarja na poskuševalnem vrtu c. kr. kranjske kmetijske družbe v Ljubljani.

Prosilci za to službo, v katero je 1. januarija l. 1885. vstopiti, in s katero je združena plača letnih 400 gold. ter prostim stanovanjem obstoječim iz sobe, kuhinje in drvarnice, naj se izkažejo s spričali o teoretičnem in praktičnem znanji kmetijstva, posebno sadjarstva. Popolno znanje slovenskega jezika je neobhodno potrebno.

Prošnje se imajo predložiti podpisanemu odboru do 15. decembra t. l. ter naj se jim priložijo izvirna spričala.

Centralni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 9. novembra 1884.

Karol baron **Wurzbach-Tannenberg**,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

Deželni zbor kranjski.

Iz 14. seje deželnega zbora 18. oktobra.

Deželni zbor kranjski pričel je danes svojo XIV. in zadnjo sejo, ki je bila napovedana ob devetih zjutraj, še le proti desetém. Gosp. baron Apfaltrern je namreč v včerajšnji seji rekel:

„Jaz vem veliko reči in bi mogel veliko povedati, pa nečem, da ne bom škodoval koristim deželnim z razglašanjem reči, ki bi bilo v pojasnilo tega, kar sem rekel, kar bi pa bilo, kakor pravim, deželi na škodo. (Oho! na levi.) To moje ravnanje je zvesto spolnovanje moje dolžnosti. Zato naj se mi pa nikar ne očita nevednost; ako hočejo gospodje več slišati, bom več povedal.“

Narodni poslanci so vsled tega v klubu sklenili od gosp. barona zahtevati, da naj pové, kar napačnega od deželnega gospodarstva vé, ako pa nič ne vé, naj svoje sumničenje prekliče. Gospodje dr. Mošé, dr. Bleiweis in Murnik so bili izbrani, da se o tej zadevi z gospodom baronom dogovoré. Ti razgovori so trajali precej dolgo in bilo je skoraj deset, ko se prične zborovanje.

Ko se prebere in potrdi zapisnik zadnje seje, gosp. deželni glavar grof Thurn naznani, da so se pregledali vsi zapisniki deželno-odborovih sej, da pa v nobenem ne stoji sklepa, s katerim bi bil deželni odbor, kakor je včeraj gosp. Dežman trdil, deželnim uradom naročil slovenski uradovati.

Gosp. Dežman se izgovarja, da je bilo napačno, kar je trdil včeraj (čujte, čujte! na levi med narodnimi poslanci), da o takem sklepu res nič ne stojí v nobenem protokolu, on se pa dobro spominja (veselost na levi), da je imel deželni odbor o tej zadevi obširen razgovor, ki se je njemu zdel tako veljaven, da kakor sklep sam, in da so se precej potem po deželnih uradih izvršile velike premembe.

Gosp. deželni glavar: To je gotovo, da trditev g. Dežmanova je bila jako drzovita in neutrjena (sehr kühn und hinfällig). (Veselost na levi med narodnimi poslanci, na desni se posebno smeja g. Dežman).

*

Gosp. poslanec Murnik potem poroča o predlogu finančnega odseka, da se pripravi potrebni kapital v pokritje blagajničnih primanjkljejev deželnega zaklada. Primanjkovalo bo namreč okoli 60.000 gold.

To primanjkavo provzročile so sledeče okoliščine: 1. se je moral za zgradbo muzeja Rudolfinum plačati iz deželnega zaklada znesek 24.185 gold. 56 kr., in 2) morali so se poplačati za prenovljenje deželnih poslopij ter drugi vsled 600letne slavnosti narastli stroški v znesku 61.387 gold. 98 kr., ki se pa znižajo na 58.791 gold. 98 kr., ako se odbijejo stroški za omare, ki se bodo porabile v novem muzeji.

Brez ugovora se sprejmeta sledeča nasveta finančnega odseka:

„1. Deželni odbor se pooblasti, da v ta namen, da pripravi v pokritje vsakokratne blagajnične primanjkave pri deželnem zakladu potrebni kapital okoli 60.000 gld. (šestdeset tisoč goldinarjev) sme zastaviti k glavniškemu premoženji omenjenega zaklada spadajoče javne obligacije po potrebi in do najvišjega zneska 60.000 gold. (šestdeset tisoč goldinarjev) po bankini valuti.

2. Deželnemu odboru se naroči, da zadobi Najvišje potrjenje temu sklepu deželnega zbora.“

Dr. Mošé poroča v imenu finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada. V splošni razpravi se oglasi gosp. baron Apfaltrern in izreče, da s svojimi gori navedenimi besedami ni hotel sumničiti deželnega gospodarstva, da mu ni nič znano o slabem gospodarjenji ali napačnem računenji, ampak da je imel v mislih edino le računski sklep, ki je tako nejasno sostavljen, da kmalu ne bo noben poslanec vedel, kako in kaj, ako pojde tako naprej.

Dalje gosp. baron Apfaltrern odgovarja gosp. dr. Poklukarju, češ, da ga je včeraj neolikano napadel, in se skuša opravičiti, da tako hude graje ni zaslužil. Naposled se silno razjari nad deželnim knjigovodjem, g. Ravnikarjem, ki pismeno od njega tirja zadostenja za napade na njegovo osebo. Gospod baron se huduje nad tem pismom, ki ga prečita in ki po njegovih mislih kaže veliko predrznost deželnih uradnikov, in konečno tirja od gosp. deželnega glavarja in deželnega odbora, da mora pričeti disciplinarno preiskavo zoper g. Ravnikarja in v prihodnjem zasedanji poročati, kako zadostenje se mu je dalo.

Dr. Poklukar izreka svoje zadostenje, da je g. baron Apfaltrern tako odločno preklical, kar je včeraj in prej enkrat govoril o katastrofi, ki žuga deželnemu gospodarstvu. Ako je on (Poklukar) včeraj bolj debelo govoril, kakor sicer, storil je to zarad tega, ker ga je obhajala velika nevolja nad takim ravnanjem, kakor so ga kazali nasprotniki, in ki ga je zakrivil edino le g. Dežman, kateremu bi bili edinemu v deželnem odboru smeli očitati, da ni spolnil svoje dolžnosti. On je kriv, da se je pri stavbi muzeja tako zeló prekoračil proračun, in ne samo ta, ampak tudi una stran bi mu morala zarad tega izreči nezaupnico!

Gosp. Dežman se skuša nekoliko zagovarjati, potem pa poročevalec g. dr. Mošé zavrača gosp. barona Apfaltrerna in dokazuje, da so ničevi njegovi ugovori zarad davka na žganje, ker so se enaki davki potrdili brez ovir tudi v drugih deželah. Ako so mu računski sklepi nejasni, naj pomisli, da ravno njegova stranka je l. 1882. sklenila, da se imajo sostavljati tako in ne drugače.

Potem se prične posebna obravnava o deželnem proračunu za leto 1884. Pri četrti točki II. naslova (dnine) g. Robič predlaga, da naj se premenljive remuneracije in pripomoči za deželne uradnike in služabnike zaračunijo pri zakladu, pri katerem je dotični uradnik ali služabnik nastavljen. Ta resolucija se sprejme, ravno tako tudi resolucija finančnega odseka pri V. nanaslovu (1. žandarmerija), da se izreče zahvala žandarmerijskemu majorju gosp. Grampošiču, ker se je največ njemu zahvaliti, da se stroški za žandarmerijske potrebe znižajo na 12.300 gold.

Pri IX. naslovu „Javne stavbe“ govoril je gosp. deželni predsednik in izrekel željo za uvrstitev ceste skoz Kopačnico med okrajne ceste. Gosp. poslanec Detela je odgovarjal, da se bode to zgodilo, ko bo cesta dovršena, in da se zdaj ne more reči, ali bo okrajna cesta ali ne, ker ne morete biti obe tamošnji cesti okrajni cesti, ob enem pa predlaga, da naj se sme v l. 1884. ostali znesek kredita za cestne stavbe, ako bode treba, porabiti v ta namen v l. 1885. Ta predlog se sprejme. Druge točke se sprejmó brez ugovora.

Vsa potrebščina znaša . .	525 665	gold.	27¼ kr.
Zaklada pa je	137.540	„	24½ „
Tedaj bode primanjkovalo . .	388.125	gold.	2¾ kr.
Ta izvanredna primanjkava je povzročena vsled tega, ker se je cela primanjkava pri normalno-šolskem zakladu z . .	89.541	„	— „
navalila na deželni zaklad, ker so se stroški za prisilno delavnico za	6.859	„	74¾ „
zvišali, ker se je nadalje za obrtne šole	5.000	„	— „
in za pripravna dela za dolenjsko železnico	5.000	„	— „
dovolilo. Če se odtegnejo vsi ti izvanredni stroški v skupnem znesku	106.400	„	74¾ „
od cele primanjkave	388.125	„	02¾ „
ostane primanjkave	281.724	gold.	28 kr.
ki je v primeri z ono v proračunu pretečenega leta z . . .	280·023	„	47 „
le za	1.700	gold.	81 kr.

večja.

Finančni odsek, ki je dobro spoznal, da so vzroki temu deficitu le vedno rastoči stroški, katere zahteva vlada leto za letom za ljudsko šolstvo, iskati je moral druga sredstva, da pokrije ta deficit, ker je bil tega prepričanja, da se uže tako napete moči rednih davkoplačevalcev ne morejo še bolj nategovati, in se je za tega del odločil, posnemati druge dežele in predlagati, da se obdačijo žgane pijače, kakor se to uže davno godi pri štajerskem in solnogradskem deželnem zboru.

Mislil je tudi, da bi se ta uvedba dala opravičiti iz etičnih ozirov.

Zgoraj izkazana potrebščina znaša	525.625	gold.	27¼ kr.
zaklada pa	137.540	„	24½ „
primanjkave je tedaj	388.125	gold.	02¾ kr.

katera se ima pokriti.

1. Z 20% doklada na davek užitnine od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa, in sicer od letnih najemščin po izkazu finančnih uradov v znesku	71.356	„	26 „
2. S samostojno naklado 3 gold. od vsakega hektolitra porabljenih žganih pijač v znesku	30.000	„	— „

Po izkazih finančnih uradov in vodstev ljubljanskih postaj južne in državne železnice uvaža se vsako leto na Kranjsko blizo 17.000 hektolitrov špirita.

3. Z 21% doklado na vse neposrednje davke za l. 1885. v skupnem znesku po izkazu finančnih uradov 1,319.700 gold., toraj z letnim zneskom . . .	277.137 gold. —	kr.
tedaj skupaj s	378.493 gold. 26	kr.
V primeri s primanjkavo .	388.125 „ 02¾	„
se kaže naposled deficit . .	9.631 gold. 76¾	kr.

ki se bode pokril iz obstoječe blagajnične gotovine.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Zamet v stepah.

Poljski spisal Mihal Grabowski,*) preložil L. G. Podgoričan.

Imel sem štiri brate in tri sestre — starejše od sebe. Najmlajši mojih štirih bratov je bil deset ali enajst let starejši od mene: med menoj in njim so bile tri sestre žive, in toliko je bilo tudi sester in bratov, ki so pomrli uže dojenčki. Moja roditelja sta bivala blizu Volodarke. Oča je bil, kakor so tačas bili skoro vsi plemenitaši srednje vrste, dosti spreten pravnik; dovršil je bil pravdoznanstvo v Žitomiru; začel je ubijati se z vlastelinskimi in sè svojih deželanov koristmi, ali skoro je slovó dal odvetništvu, zdelo se mu je, da na tem poti svoji vesti ne najde pokoja, ni mira sam sè seboj. „Če bodem“ — sodil je — „izbiral pravde, ter loteval se le tistih, katere bodo pravične zdele se mi, najgotovejše primem za beraško palico, če pa bodem zavetoval vse, kar na vrsto mi pride, naposled izpodkopljem preverjenost sam sebi in neham spoznavati, kaj je črno, kaj belo“. To res slepí duha, in kar je važnejše, nravstvena nevarnost je to, če je kedo v stanu, ki dan denes daje uživati take nastopke in odlike; to v njem čuti naša katoliška cerkva, ki na sv. Ivana dan popeva:

„Advocatus et non latro, res miranda populo!“

Ali bodi-si, kakor koli, tako je sodil moj oča; tako so mislili tudi njegovi bratje; a dasi so tudi jeli pravovati, če prav je izmed njih eden pozneje sedel na visok uradnišk stol v naši pokrajini in dasi so vsi živeli tisti čas, ko je Morkovski snoval si senjarsko srečo in če prav so jih ná-nj vezale davnega tovarištva in života razmere, vendar niso hoteli ž njim vred hoditi po tistih stezah, iskali so drugačega kruha. Moj oča je bil posestnik in povspel se je do znatnega stališča. Imel je lepo vas v Skvirščini, blizu Volodarke, kar sem povedal poprej, kupil jo je bil od kastelana Ribickega, ki je do céla oubožal o svoji starešinski česti in o životu v prestolnici Varšavi. Strašno ubožno je bil dobil vas moj oča; zemljaki so bili siromašni in razupiti; uživali so stanovito čast, da so tatje: ko hitro se je kateri izmed njih prikazal na semenj v Volodarki, takoj so Židje začeli kričati okrog njega; če je na pr. kateri lončeno skledo vzel v roko, da bi jo ogledal, potegnil mu jo je iz nje precej kdo drug, ki je poleg njega stal, temu je iztrgal jo tretji, in skleda je zibnila na vekov veke. O nekolikih letih je moj oča te ljudí predrugačil tako, da človek ni poznal jih več; iz ubožcev in tatov je iztesal gospodarje. Polja ni mogel obdelavati vsega sam, po štirideset kmetskih plugov, pred vsakim plugom po šest volov, moralo je gibati neprestano. Te vasi bogatstvo in vérnost je še dandanes očit vzor. Ker so bili kmetje obogateli, ojačilo se je i vlastelinstvo. Vlastelin je vsestranski bil na dobrem glasi in veselil se je znatne gotovine.

Mojih bratov eden je tako rekoč slučajno odpotoval v Smilanščino. Poslal ga je bil tijà oča, da pohodi sorodnika. Ta sorodnik je svoje dni bil poverjenec (plenipotent) kneza Ksaverija Ljubomirskega. Z bogatstvom se ni preskrbel, da-si je imel to sposobnost, ali Bog ga ni bil nadaril s posebnim dovtipom. — „Da mi kdo hoče vzeti kmetijstvo“ — dejal je Ljubomirski — „imam takega pooblaščenca, da bi ne mogel obraniti me.“ Ali navzlic taki gospodarjevi sodbi o slugi je tačas bila navada, da je sluga v svoji službi stal do konca, če pa je mogotec slovo dal imaniju, ostal je za dobro nagrado njegov praven (rechtmässig) svetovalec vse žive dní. Kako je gostu od Volodarke po godu bil Čehrinec, to ne more zanimati nas; ali to je gotovo, da je krajina, kjer je našel ga, očarala mojega brata. Prišel je domú; ali ni mogel prehvaliti te okolice, ki je bil pohodil jo. Pa je res to: v primeri sè Skvirščino je Smilanščina tačas gotovo bila v vsi pomladni krasoti. Viša Ukrajina, da-si ni bila postarna, to je, dasi ni bilo dolgo časa, kar je njé živoče prebivalstvo bilo porodilo se, imela je vendar-le drug obraz. Tam so na svojih večnih prostorih ostala stara imanija (Landgut), starodavna mesta, množina davnih nazorov. Nekoliko desetletij so po svojih posameznih dedinah gospodovali plemeniti vlastelini; vasi so nekako ostarele in imele očito podobo, da so bile različna vlast, — vlast gospodarjem in malomarnežem, zapravljivcem in skopuhom. V Smilanščini pa je vse bilo nekako mlado in cvetoče. Vsa ta krajina je bila v lasti le Ljubomirskim, ki so gospodovali raji tako, kakor gospodujó viši leni (Lehnsherr), nego tako, kakor zemski vlastitelji, ki hlepé le po dobitkih. Jedva so tem novim naselbinam bila minola leta svobode, uže je z vseh straní očem prikazal se dostatek, ki je bil naglo vzcvel v deviški krajini. Podoba je bila, da bele koče po vaséh ne utegnejo očrneti, ni slamnate strehe po bivališčih in skednjih zgubiti svoje žolte barve. Res so v vasi v Smilanščini ponašale se in smijale sredi zelenih vrtov, gajev in polj. Poleg tega je krajina sama ob sebi bila očito bogata in mična; razsežna polja, bohotni travniki, po poljanah razmaknjene hladne dobrave ali cele vrste velikih, bogatih črnih lesov, žive vode, ki so hitele in zbirale se v velike ribnike na Tasminah in Tašlikah, — vse to je ljubeznjivo kazalo se oku. Poletnega dné, o krasnem solnčnem vremenu — če si šetal se po taki širjavi, ki je sezala tako daleč, kakor daleko prodira človeško oko, — če si hodil po neizmerni zelenjavi, o blesku tihih vod, o šumu in senci pod drevjem, razsejanem po poljih, zbranem v krasne gaje, — če si pogledal po teh poljanah, bogatih s plodovito natoro, a ne vsled mučnega dela, — če si redko kedaj sestal kakega človeka, — lahko je zdelo se ti, da se ziblješ v idiličnih sanjah. Lehko umeješ torej, zakaj so poljski pesniki vsklikali: „Ziemio mlekiem i miodem płynąca!!!“

(Dalje prihodnjič.)

*) Pravo imé Mihaela Grabowskega je Eduvard Tarsza.

Naši dopisi.

Iz Gorice 27. nov.*) (Izv. dopis.) Mnogo se piše o tem, kako da so od poletja sem na Goriškem nastale žalostnejše razmere. Na tem je veliko resnice, krivda pa zadeva v prvi vrsti Italijane, potem vlado, naposled pa raznotere naše zastopnike od prve do nižih vrst.

*) Lepa hvala za dopis, ki prav bistveno in nepristransko pojasnuje goriške razmere in dopolnuje naš zadnji dopis. Vred.

Italijani so začeli prvi hujskati, ker dobivajo moralno podporo od Italianissimov v Trstu in v Istri. Listov in političnih društev imajo povsod dovolj, da složno postopajo proti vladi, še bolj pa proti Slovanom. V Trstu in v Gorici jim še posebe tudi judovstvo pomaga hujskati proti vsemu, kar je Slovanskega. Nemci v Trstu in v Gorici hodijo tudi z Lahi, in tako imajo na podlagi dosedanje krivične sestave sodnij, v obče uradov in šol premoč in oblast v svojih rokah v dušnem, kakor v gmotnem pogledu. Poleg tega je lahonska podedovana zvijača neprekosljiva v iznajdbah za politično terorizovanje, s katerimi strašijo vlado in vse svoje nasprotnike ali take, kateri so njih nameram na poti.

S takim strašenjem so Italijani prehruli na dan tudi prešlega poletja, ko je hotelo nedolžno slovensko društvo obhajati blagoslovljenje svoje zastave. Sredi tega meseca se je v Gorici vršila dvodnevna obravnava proti dvema Goričanoma, katera sta hotela hud naklep izvršiti na dan nameravane slavnosti proti Slovencem. Pokazalo in dokazalo se je, da sta hotela druhal niže vrste s 300 litri vina napojiti, da bi potem hlastnila pijana sodrga med Slovence z vpitjem „Evviva Gorizia italiana e merda agli Sloveni!“ In ko bi se bili Slovenci takim napadom samo z besedo uprli, bi bila ista druhal smela hlastniti s pestmi na Slovence. Priče so še več stvari spravile na dan, in ker je proti razsodbi zarad oproščenja državni pravdnik vložil prítožbo ničevosti, razprav v tem oziru ni še konec. Vlada, kakor ljudstvo pa vedó pripovedovati, da so se enaki naklepi vneli proti Slovencem še od drugih strani izvršiti. To pa zadostuje, da vsakdo spozna, kak duh veje od lahonske strani proti Slovencem.

Vlada tukajšnje razmere dobro spozna, in celó sama sodnija je morala pripoznati v zmislu državnega pravdnika, da v tem primeru je lahonska stranka začela Slovence dražiti in vlado proti nam hujskati. Vlada bi bila morala, ko je postavnemu društvu slavnost po prvotno osnovanem programu dovolila, skrbeti, da se slavnost tudi izvrši, ker Slovenci niso dali nikjer povoda sumničenja, češ, da se je bati nepostavnega postopanja od njih strani. A vlada se je Lahonom na ljubo upognila ter uže dovoljeni program prekrševala, dokler ni bilo možno več sprejeti ga. Neokretnosti so se godile tudi od slovenske strani, ker od neke strani se je svojeglavno postopalo. Ali vlada bi ne bila imela programa krčiti, še manj pa se tako rekoč zbati in udati lahonskemu terorizmu. Vsled te vladne slabosti, ker postrežnosti te lastnosti vendar doslej še nočemo imenovati, je zrastel greben italijanski, rectius, lahonski stranki še više, in nasledek tega, da vlada bo morala veliko več enerže in fizične moči pokazati, ako hočemo, da se bo Slovencem sploh mogoče še gibati se. Saj lahonstvo drugače ne potrebuje druzega, kakor ponavljati ona strašila, katera je sedaj sodnijska preiskava vsemu svetu razkrila, in če vlada takih žuganj ne more ali noče zatreti, potem je našemu razvoju stavljena meja, katere ni možno prekoračiti. Potem nam postavna pota zapirajo!

Tedaj je videti, da je lahonska stranka prva in potem vlada zakrivila, da smo zagazili na žalostnejše poti. Vladi se Italijani zarad tega dobrikajo, in ravno te dnpišejo po italijanskih in nemško-judovskih listih, da se je začel ali da se bode začel grof France Coronini potegovati za sedanjega c. kr. okrajnega glavarja goriškega, ko bi imel biti premeščen ali dejan v pokoj, in so ti listi polni hvale za tega okrajnega glavarja, nasproti pa polni bojazni nasproti dalmatinskemu okrajnemu glavarju Conradu, katerega so v „slavofila“ prekrstili. Vse to pojasnjuje naše položaje nasproti vladi v še veči meri.

Slovenci sami pa so se med seboj kavsati začeli, ker oni, ki bi bili imeli dogodke avtentično pojasniti, so sami — Slovencem resnico prikrivali in pa nedolžne napadali. Sicer so pa tudi oni zakrivili, ki so molčali, in kakor se zdaj vé, niso bili nekateri naši zastopniki ob pravem trenotku edini bodi-si iz kratkovidnosti ali pa drugih razlogov. Lahonska stranka je te in druge naše slabosti uporabila in ji vsled tega pogum še dalje raste v našo škodo. Tako daleč je uže prišlo, da se Nemci in Italijani še v društvenem oziru ostentativno proti nam obračajo ter bi radi dosedanja naša društva uničili.

Žalostno pa ni samo to, da so voditeljske moči to in ono zakrivile; žalostnejše, permanentno je tudi to, da imamo premalo neustrašenih rodoljubov. Italijanskega terorizma so se tudi mnogi naši zbali ter se zdaj po zajčje skrivajo v zakotje. Mevžastih značajev imamo veliko preveč v primeri s skupnim številom onih sil, ki bi drugače utegnile in morale delovati. Nemožatost, od druge strani pogrešana vstrajnost in brižnost — nas utegnejo v takem položaji v obče potreti, ker moči, ki bi rade delale, potem opešajo, ker nimajo vodstva v svoji osamljenosti in brezvplivnosti. S Kranjskega pa tudi nam ne dohajajo preveč spodbudni zgledi o složnem javnem delovanji; pričakujemo zatorej, da slovenski zastopniki v državnem zboru letos narod zopet opogumijo in s svojo inicijatio ojačijo. V to jim bodi osoda mila!

Prem 28. nov. — Tukaj imeli smo precej mrzle dneve zadnji čas; preteklo nedeljo bil je malo sneg pobelil; ena žena bila je od tod v Trstu pri svojem na kozcah bolnem sinu; prišedša domov — je tudi sama obolela. Dotična hiša je v „kontumacu“. Mraza bilo je te dni tukaj največ 5·5° R. Ljudi — mož in fantov šlo je zadnji čas iz tukajšnje fare in okolice cele procesije v Rumunijo, Slavonijo in sploh v tujino za zaslužkom. Zdravstveni stan je sploh prav povoljen. Da bi le ženske „jajčarice“, katere od tod vedno v Trst letajo, še več kozic le-sem ne zatrosile.

Iz Krškega. (*Vabilo k prvemu občnemu zboru okrajne posojilnice v Krškem.*) Dnevni red: 1. Določevanje zadružnih pravil. 2. Vpisovanje v zadrugo s podpisovanjem pravil. 3. Volitev načelništva in nadzornikov zadrugi. 4. Predlogi. — Ta zbor bode v nedeljo 7. decembra ob 10. uri dopoludne v krškem šolskem poslopji. — Kdor se osebno zborovanja ne more udeležiti, more pristop k zadrugi pismeno naznaniti. — Zadružna pravila se bodo udom (in na izraženo željo tudi neudom) poslala na dom, kedar bodo registrovana pri kupčijski sodniji.

Za osnovalni odbor:
J. Lapajne.

Iz Podrage. (*Kmetijska čitalnica v Podragi*) bo imela dne 7. t. ob 3. uri popoludne v svojem prostoru redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo blagajnika. 4. Volitev pregledníkov računov pret. leta. 5. Volitev novega odbora. 6. Posamičnih udov nasveti. K temu zboru so vsi p. n. gg. družbeniki najuljudneje povabljeni. Odbor.

Iz Novega mesta 26. nov. (*Vabilo.*) Kakor je znano, začelo je društvo čitalnice v Novem mestu s podporo domoljubov uže pred desetimi leti zidati svoj lastni dom, kateri je zdaj gotov. Ne samo čitalnični udje, ampak cela Dolenjska je žrtve prinašala, da se je to velikansko podjetje častno dovršilo; a zdaj še primanjkuje znotranje oprave, ki bode jako mnogo stala.

Ker so udje národne čitalnice v Novem mestu za to poslopje velikih žrtev prinašali, nadejajo se, da jih bodo tudi mile posestrime in razna druga društva podpirala, bodi si s tem, da se čisti donesek kake veselice v ta namen nakloni ali pa prostovoljni darovi nabirajo in podpisanemu predsedništvu upošiljajo. Taka podpora

ne bi samo vzmožila vresničenje stavljenega smotra ona bi tudi ukrepila vez narodne skupnosti in bratovsko ljubezen.

Pa tudi vsacega domoljuba sveta dolžnost je, to važno narodno podjetje podpirati, da se narodna čast reši in da se poslopje tako uredi, kakor to zahteva dober okus in umetnost, katerim je to poslopje posvečeno v izpodbujo in izobraženje slovenskega naroda na Dolenjskem.

Da národni dom v Novem mestu svojo svrho doseže, je treba dvorano in znotranje prostore veličastnega poslopja primerno okrasiti in z raznimi umotvori ozaljšati, za kar do zdaj nabrana svota ne zadostuje.

A tudi te težave se bodo premagale, ako vsak, čigar srce bíje za národ in za njegov vzvišeni poklic, nekoliko žrtvuje in z malim darom to blago podjetje podpira.

Pred vsem pričakujemo od nežnega spola, od milih gospej in gospic, z eno besedo, od vrlih Slovenk, da bodo med seboj doneske nabirale in na žrtvenik domovine prinašale; slovenskim mladenčem in možem, ki navdušeno sodelujejo v duševni borbi za narodne pravice, pa toplo priporočamo, da ne samo z besedo, ampak tudi z dejanjem pokažejo, da jim je mar za razvoj svojega naroda.

Ob enem se usoja podpisani uljudno vabiti k slovesnemu otvorenju dvorane, ki se bode prihodnje leto vršilo v Novem mestu; čas in program se bode kasneje naznanil.

Prostovoljni doneski naj se blagovolijo kmalu poslati predsedništvu čitalnice v Novem mestu.

Dr. Albin Poznik,
predsednik.

Iz Ljubljane. (*Izvršilni odbor kluba narodnih poslancev*) zboroval je minulo nedeljo in obravnavale so se v prvi vrsti ona vprašanja politična in gospodarska, katerih rešitev oziroma pospeševanje se ima priporočiti državnim poslancem danes odpotujočim na Dunaj k zborovanju državnega zbora. Mi ne dvomimo, da bodo naši državni poslanci svojo dolžnost storili. Ali bode pa vspeh povoljen, to je odvisno še tudi od faktorjev, kateri se le deloma, deloma pa celo nič ne ozirajo na želje naših poslancev in onih, čegar imenu se želje izražujejo. — Iz srca želimo odpotujočim slovenskim poslancem, da bi njihovo prizadevanje ne ostalo brezvspešno.

— (*Povodom godu gospoda deželnega predsednika barona Andreja Winklerja*) prišlo mu je srečo voščit veliko število izvršilcev iz uradnih, društvenih, duhovniških in meščanskih krogov. — Malo dni poprej obhajal se je enako presrčno god gospé baronovke Winklerjeve.

— Gospod profesor Andrej Marušič imenovan je za častnega korarja nadškofijskega kapiteljna goriškega.

— Gospoda državnega poslanca Karola Kluna presentiral je deželni odbor kranjski za Wollwitz-Flachenfeldov kanonikat.

— Gospod profesor Einspieler v Celovcu, kateremu je prišla na oči bela mrena, dal si jo je po zdravniku odrezati. — Ne prav v dveh minutah bila je mrena srečno odpravljena in v nekaj dneh zadobil je gospod profesor zopet svoj vid.

— (*Nekaj za mestne očete ljubljanske.*) Dolgo uže čujemo o vodovodu za Ljubljano, ki ima brez dvoma stati veliko svoto. — Gotovo je hvalevredna misel, prebivalcem ljubljanskim preskrbeti zadosti zdrave pitne vode. Pa skušnja bogatega dunajskega mesta nas uči, da se vkljub najboljših vodovodov ne smejo zapustiti domači mestni vodnjaki. — Malemu in ne prebogatemu ljubljanskemu mestu priporočalo bi se morebiti, pri tem vprašanji hoditi cenejo pot tako, da se skrb mestnega zastopa v prvi vrsti obrača na to, da nesnaga stranišč ne bo okuževala vode v mnogobrojnih obstoječih vodnjakih. — Če tedaj mestni zastop začne vprašanje pitne vode za Ljubljano reševati s tem, da skrbi za primerno in redno odvažanje stranišnega gnoja iz mesta tako, da se voda mestnih vodnjakov obvaruje okuženja po stranišnih dotokih, zrak po mestu pa smradu, s pridobljenim gnojem in smetmi pa ravna tako, da vse to pride na dobro našemu kmetijstvu v bližini mesta, zaslužil si bo gotovo hvalo enako gledé skrbí za zdravo pijačo, za zdrav zrak v mestu in za povzdigo kmetijstva. — Priporočili bi mi mestnim zastopnikom, da naj prvič ne odlašajo več, rešiti to vprašanje, drugič pa naj ne prezirajo pomenljivih skušenj, katere imajo druga mesta gledé odpravljanja in porabe stranišnega materijala, in konečno naj bi se ravnanje z onim gnojem vredilo tako, da bode kmetovalcem ljubljanskim in vsaj tudi vsem okoličanom zmiraj pristopno.

— (*Najmlajši grofič Pače.*) Včeraj zjutraj povila je gospa soproga okr. glavarja logaškega grofa Pače-a, rojena baronica Winklerjeva, prvorojenca sinkota. Mlada mati in sinko grofič sta pri dobrem zdravju, kakor se nam poroča.

— (*Vréme.*) Preteklega tedna zadnje dni nastopilo je po hudem mrazu južno vreme in v soboto večer je dež lil curkoma. Ponoči na nedeljo pa je pritegnila burija in v nedeljo jutro imeli smo krog Ljubljane vse belo snega do pol čevlja na debelo. V nedeljo večer pritisnil je še hujši mraz, ki je včeraj narastel do 13 stopinj R.

☞ Kmetovalci, kateri želijo dobiti **izvirno rusko (rigajsko) laneno seme**, naj se oglasijo za-nj pismeno ali ustmeno zadnji čas do Svečnice v pisarni c. k. kmetijske družbe.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Jutri prične se zopet zborovanje državnega zbora, nekaj poslancev je umrlo, nekaj vstopi novoizvoljenih. Zopet izvoljeni vrednik časnika „Deutsche Zeitung“ Reschauer, ki je tudi imel ravs z Schönererjem, je svoje poslanstvo zopet odložil. — Pravda zoper 20 zatoženih anarhistov zarad tajne anarhistične tiskarne bila je v soboto večer končana s tem, da sta bila dva zatoženca spoznana nekriva, druzih 18 pa je bilo obsojenih na ječo od dvanajst do treh let.

Advokati dunajskega mestnega zbora ne morejo živeti brez pravd, in najrajši se pravdajo s tamošnjim c. kr. namestništvom in različnimi ministerstvi. — V pravdi z vlado zarad tamošnjega živinskega trga priboril si je mestni zbor lavor neumrljivega osramotenja in zdaj si na moč prizadeva zaslužiti enako slavo v novi pravdi zarad tamošnje tramvaj (konjske železnice). — Luegger, Silberer in drugi sklicali so volilen shod demokratov, v katerem se je odločno obsojevala politika levičarjev in pa grdo ravnanje dunajskih judovskih časnikov, pa klika levičarjev take dogodbe prezira in zatajuje, dokler jim dogodbe same čez glavo ne prirastejo.

V tukajšnjih denarnih krogih razpravlja se zelo vprašanje, kako bi bilo iz zadrege pomagati veliki firmi „Tschinkel“, ki ima premoženja vrednosti bajé 7 milijonov, dolga pa 5 milijonov. — Obravnave se vlečejo uže delj časa in tudi mi bi obžalovali, ako bi se štrena

ne razmotala povoljno z lastniki firme, ker je to do zdaj na Kranjskem edino kmetijsko-industrijelno podvzetje.

Česko. — Pri občinskih volitvah v Pragi so sijajno zmagali kandidatje Riegerjeve stranke, izmed mladočeskih kandidatov izvoljena sta bila samo dva, katerih enega je priporočala tudi Riegerjeva stranka, pa le v drugem volilnem razredu, z enim pa so zmagali Mladočehi s pomočjo maločastnega sredstva namreč s tem, da so prelomili z Riegerjevo stranko sklenjen dogovor. — Vsi avtonomistični, pa tudi nemškoliberalni časniki obsojajo oziroma zasmehujejo ravnanje dr. Gregrjevih pristašev. — Pri dolgotrajni, zeló zanimivi sodnijski obravnavi obsojen je bil Wasmund morilec inženirja Brzorada k smrti na vislicah.

Gornje-Avstrijsko. — V Lincu umrl je minulo soboto popoludne ob pol 4. uri tamošnji škof Rudigier, o čegar bolezni smo poročali v zadnjem listu. Pokojni rojen je bil leta 1811. v Predarelskem in celih 32 let vodil svojo škofijo z redko gorečnostjo in zastopal je pravico katoliške vere in cerkve s tako pogumnostjo in odločnostjo tudi v nevarnih časih, da je vedenje njegovo spominjalo prav na čase apostolov. Gotovo je, da je škof Rudigier s svojim izglednim življenjem s svojo neumorno delavnostjo, s skrbjo za zgradbo nove stolne cerkve v Lincu s svojim gorečim prizadevanjem na povzdigo krščanskega življenja in s svojim neomahljivim značajem veliko pripomogel k temu, da jo naši liberalci niso zagazili tako daleč, kakor Bismark na Nemškem. — Ni ga ustrašilo, da mu je liberalna vlada odvzela dve škofijski grajščini, ampak postopal je kljub temu neomahljivo zvest svojemu zvišenemu poklicu. Zato mu pa tudi danes najhujši nasprotniki njegovi in krščanske cerkve ne morejo odreči svojega spoštovanja. O zadnjih urah njegovega življenja poročajo časniki nadrobnosti. — Zadnje besede njegove bile so: „Mati Božja je naše pribežališče.“ — Ob 3. uri in 35 minut 29. novembra pa je izdihnil svojo blago dušo. — Dunajski „Vaterland“ piše o pokojnem: Dobra dela, katera si je pokojni cerkveni knez stavil za nalogo svojega življenja, navdušeno, zvesto in neomahljivo spolnovanje njegovega pastirskega poklica, duševno probujevanje in povzdigovanje izročene mu škofije, njegovo požrtovalno življenje, njegova visokoplamteča ljubezen in zvestoba za cesarja in državo spremljajo ga kot zakladi, katere je nabral na zemlji, pred obličje Trojnoedinega.“ — Pogreb umrlega škofa bo jutri v četrtek popoludne.

Ogerska. — Državni zbor obravnava proračun za prihodnje leto, skrajna levica oglasila je predlog, po katerem ne dovoljuje budgeta. Za Hrvatsko se ima bajé dovoliti nekaj železnic.

Nemška. — Bismarku uže preseda novoizvoljen državni zbor in porabil je koj prvo priliko, da mu je izrekel po navadni svoji brezozirnosti nezadovoljnost ž njim. — Obravnaval se je predlog, da se poslancem dovolijo dnine. Poslanci, ki so bili za predlog, zagovarjali so ga s stvarnimi razlogi, drugi so mu enako nasprotovali. Bismark se oglasi in se takoj zeló ostro izreči proti predlogu. Tudi da se je ustava dovolila s pogojem, da dnin ne bo. Ustava pa bi morala biti vsaj v državnem zboru nedotakljiva. Raščeča moč socijaldemokratov le dokazuje, da je treba društveni red uravnati.

Na te opazke dobil je Bismark nekaj precej odločnih odgovorov, na kar je pa tudi on spustil drug srdit govor, v katerem je med drugim omenil, da se prav malo zmeni za večino poslancev, to, je rekel, ni moja navada. Za vso Evropo se nisem brigal mnogo, toliko manj pa še za vas. — Na to mu je odgovoril eden po slancev, da je Bismark uže vsem strankam zaporedom očital sovraštvo do države, kmalu bota državi prijazn ostala samo Bismark in Pindter, Bismark da je pri zad njih volitvah hotel sejati narodno-liberalce, žel pa socijaldemokrate. — Drug poslanec je zopet omenil, d iz besedi Bismarkovih razvidi, da nov državni zbor n bode umrl naravne smrti.

Na to se je v tretje Bismark oglasil ter je me drugem rekel, da parlamentarična vlada ni več mona hična vlada, kakor se to vidi pri angleški vladi.

Na to je Bismarku odgovoril poslanec Richter reko da kancler zamenjava svojo osebo s cesarjevo in z d žavo. — Tega pač ni treba, da bi mu Francozi in Ru imponirali, toda nemškemu ljudstvu nasproti bi ne sme tako govoriti. Njegov današnji govor je v nasprotji pomirljivim duhom prestolnega govora.

Predlog za privolitev dnin se je potem sprejel 180 glasovi zoper 99.

Congo-Konferenca je skoraj dognala vse predmet obravnav in to brez posebnega nasprotovanja.

Francoska. — Vlada je naznanila francoskim za stopnikom v druzih državah, da naj objavijo na dotič nih mestih, da je kolera v Parizu popolnem prenehal in da naj se tedaj kar prej odpravijo zapreke prometu

S Tonkina došlo je poročilo, da je na francosk vojni barki počel kotel, ki je napravil veliko škodo i pri tej nesreči mrtvih ostalo 13 ljudi. — Sicer so seda na tamošnjem morji hudi viharji, da francoskemu bro dovju ni mogoče vojskovanja nadaljevati pri otoku For moza. — Državni zbor privolil je nov kredit 43 mili jonov za izhodno vojskovanje. — Razgovori s kitajsk vlado zarad pomirjenja se nadaljujejo, pa sadu razgo vorov do sedaj še ni videti. — Ministerski svèt skleni je, carino od žita povikšati za dva franka, zdaj znaš 60 centimov, v prihodnje pa bi imela znašati po 2 fr 60 cm. — Ta čin francoske vlade je zeló važen za naš državo izrekoma za ogersko, katera veliko žita izvaž na Francosko in naš poslanik pri francoski vladi preje je bajé uže naročilo, da bi se, ako bi Francoska to po vikšanje carine od žita res sprejela, tudi naša vlad smatrala oproščena zavez, katere je sprejela po trgo vinski pogodbi s Francosko. Na Ogerskem je izrekom ta novica zeló iznemirila, posebno zato, ker se je po godba s Francosko še le vlansko leto ponovila in se j pri tej priliki carina od francoskega šampanjca znižal za 10 gold.

Egipt. — Angleški general Wolsely naročil si j novih čet, ker se je zvedelo, da je oddelek Mahdijev vojske na poti proti Dongoli. — Sicer ni nikakoršni pomenljivih poročil iz Sudana, pa ravno zato je nego tovo, bode li generalu Gordonu pomoč prišla še o pravem času, ali pa ne bo tudi on, kakor več njegovi prednikov, postal žrtva angleškega cincanja pri vojskovanju proti krivemu proroku

Žitna cena

v Ljubljani 29. novembra 1884.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaš 7 gold. 36 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold 30 kr. — rži 4 gold 87 kr. — ječmena 4 gold. 71 kr. — prosa 5 gold. 36 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 3 gold 9 kr. — Krompir 2 gold. 86 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.